

DİLİN ZENGİNLİĞİ ÖZET

Roman

- Miguel de Cervantes'in *Don Kişot*'u 16. yüzyılın sonlarına doğru yazılmıştır ve bu eser, roman türünün ilk başarılı örneği kabul edilir.
- Fransız yazar Victor Hugo'nun *Sefiller* adlı romanını Münif Paşa, *Hikâye-i Mağdurin* adıyla; İngiliz yazar Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe* adlı eserini Ahmet Lütfi Efendi, *Hikâye-i Robenson* adıyla çevirmiştir. Türk edebiyatında ilk çeviri roman Yusuf Kâmil Paşa'nın *Telemak* adlı eseridir.
- Türk edebiyatında ilk yerli roman ise Şemsettin Sami'nin *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat* adlı eseridir.

Bunların dışında Türk edebiyatında roman ilkleri şunlardır:

- Türk edebiyatında yazılan ilk edebî roman: *İntibah* – Namık Kemal
- Türk edebiyatında yazılan ilk tarihî roman: *Cezmi* – Namık Kemal
- Türk edebiyatında yazılan ilk realist roman: *Araba Sevdası* – Rezaizade Mahmut Ekrem
- Türk edebiyatında yazılan ilk köy romanı: *Karabibik* – Nabizade Nazım
- Türk edebiyatında yazılan ilk natüralist roman: *Zehra* – Nabizade Nazım
- Türk edebiyatında yazılan ilk psikolojik roman: *Eylül* – Mehmet Rauf
- Türk edebiyatında yazılan Batılı anlamda ilk roman: *Mâi ve Siyah* – Halit Ziya Uşaklıgil

Romanda Yapı Unsurları

Olay:

- Anlatmaya bağlı her eserin merkezinde bir olay yer almaktadır.

Kişi:

- Romanda kişiler kadro olarak oldukça zengin bir şekilde yer almaktadır.
- **Tip:** Başka kişilerde de bulunan ortak özellikleri üstünde barındıran, temsil ettiği grubun niteliğini belirgin bir şekilde yansıtan roman kahramanı tipidir.
- **Karakter:** Tip özelliği göstermeyip kahramanın kendine

özgü davranışları ile başka özellikteki kişilerden ayrılan, çok yönlü davranış gösteren roman kişisidir.

Zaman:

- Her olayın mutlaka bir gerçekleşme zamanı vardır. Eserlerde genellikle “-di’li geçmiş zaman” kipli anlatım tercih edilir.

Mekân (Yer):

- Anlatılan olayların meydana geldiği yer de yapı unsurlarındandır.

Romanda Anlatıcı Bakış Açıları

- **Kahraman Bakış Açısı:** Olayın merkezinde yer alan kişi ağzından yaşananların bizzat anlatılmasıdır. Birinci tekil şahıs ekiyle ben tarzı bir anlatım kullanılır.
- **Gözlemci Bakış Açısı:** Gerçekleşen olayları bizzat gören ve bunları tarafsız bir şekilde okuyucuya aktaran kişi, gözlemci anlatıcıdır. Anlatıcı olayları gördüğü kadarıyla üçüncü tekil şahıs ağzıyla aktarır.
- **İlahi (Tanrısal-Hâkim) Bakış Açısı:** Tanrısal bakış açısına sahip anlatıcı, gözlemci gibi olayları görür ve izler ancak olayın merkezindeki kişilerin iç dünyasına, duygularına, düşüncelerine de hâkim bir şekilde okuyucuya aktarır.

Anlatım Biçimleri

- **Öyküleyici Anlatım (Öyküleme):** Bu anlatım biçiminde okuyucuyu olay içinde yaşatmak amaçlanır. Öyküleyici anlatımda kişiler, olay örgüsü, mekân ve zaman öğeleri bulunur.
- **Betimleyici Anlatım (Betimleme):** Varlıkları, durumları zihinde canlandırmayı amaçlayan anlatım biçimidir. Betimleyici anlatımda sıfatlar kullanılarak varlık ve durumlar ayırt edici özellikleriyle verilir.

Anlatım Teknikleri

- **Gösterme (Sahneleme):** Olaylar, kişiler, varlıklar okuyucuya doğrudan sunulur. Anlatıcı, okuyucu ile eser arasına girmez. Gösterme tekniği; diyalog, iç konuşma veya bilinç akışı şeklinde olabilir.
- **Diyalog:** Kahramanların karşılıklı konuşmalarına dayanan anlatım tekniğidir.
- **İç Konuşma:** Kahramanların içsel konuşmalarını aktarmaya dayanan anlatım tekniğidir. İç konuşma tekniğinde,

kahramanın duygu ve düşünceleri sesli düşünme şeklinde yansıtılır. Birinci kişili anlatım söz konusudur.

- **Bilinç Akışı:** Kahraman anlatıcı ve bakış açısı söz konusudur ancak bilinç akışında iç konuşmadan farklı olarak cümleler arasında mantık ilişkisi zayıftır.
- **Anlatma (Tahkiye Etme):** Anlatma tekniğinde okuyucu ile eser arasına anlatıcı girer. Okuyucu hemen her şeyi anlatıcı kanalıyla görür ve öğrenir.
- **Geriye Dönüş:** Eserde kronolojik akışın kırılarak geçmişe dönülmesi, geçmişe ait yaşantıların anlatılması tekniğidir.
- **İç Çözümleme:** Kişilerin iç dünyalarının, iç yaşantılarının, hâkim anlatıcı bakış açısıyla anlatıldığı psikolojik tahlil tekniğidir. Bu anlatım tekniğinde anlatıcı, kişinin iç dünyasına bütünüyle egemen olan dışarıdan bir unsur olarak etkindir; anlatılan kişi ise edilgendir.

Romanda Konu-Tema ve Çatışma

Konu:

- Romanda ele alınan, üzerinde durulan düşünce, durum veya sorun metnin konusunu oluşturur. Konu, somut bir durumu veya sorunu ifade eder.

Tema:

- Bir metindeki temel duygu veya kavram "tema" olarak adlandırılır. Temaları ifade eden kavramlar soyuttur.

Çatışma:

- Romanlarda farklı düşüncelere, özelliklere sahip olmaktan veya hayat tarzından dolayı yaşanan anlaşmazlık durumları "çatışma" terimiyle ifade edilir.

Türk Edebiyatında Önemli Romanlar ve Yazarları

Tanzimat Dönemi

Namık Kemal: *Cezmi, İntibah*

A. Mithat Efendi: *Felâh Bey'le Rakım Efendi*

Şemsettin Sami: *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat*

Recaizade Mahmut Ekrem: *Araba Sevdası*

Nabizade Mahmut Ekrem: *Karabibik, Zehra*

Samipaşazade Sezai: *Sergüzeşt*

Servetifünun Dönemi

Halit Ziya: *Aşk-ı Memnu, Mai ve Siyah*

Mehmet Rauf: *Eylül*

Millî Edebiyat Dönemi

Reşat Nuri: *Çalılık, Yaprak Dökümü*

Yakup Kadri: *Yaban, Kiralık Konak*

Halide Edip: *Ateşten Gömlek, Sinekli Bakkal*

Refik Halit: *Bugünün Saraylısı, Yezidin Kızı*

Cumhuriyet Dönemi

Peyami Safa: *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*

Tarık Buğra: *Küçük Ağa*

Kemal Tahir: *Devlet Ana*

Orhan Kemal: *Baba Evi, Bereketli Topraklar Üzerinde*

Yaşar Kemal: *İnce Memed, Yer Demir Gök Bakır*

Fakir Baykurt: *Yılanların Öcü*

Necati Cumalı: *Tütün Zamanı*

Sabahattin Ali: *Kürk Mantolu Madonna*

Oğuz Atay: *Tutunamayanlar*

Yusuf Atılğan: *Anayurt Otel*

Eleştiri

- Eleştiri (tenkit), bir sanat yapının iyi ve kötü yönlerini inceleyerek bir yargı ile belirten yazı türüdür. Eleştiri türünde eser veren kişiye "eleştirmen" denir.

Konularına Göre

- Sanatçıya Dönük Eleştiri
- Okura Dönük Eleştiri
- Topluma Dönük Eleştiri (Sosyolojik Eleştiri)
- Esere Dönük Eleştiri (Yapısal Eleştiri)

Eleştirmenin Tutumuna Göre

- İzlenimsel (Empresyonist) Eleştiri
- Nesnel (Bilimsel) Eleştiri

Otobiyografi (Öz Yaşam Öyküsü)

- Otobiyografi, bir kişinin kendi yaşam hikâyesini, dünyaya geldiği ilk günden başlayarak başından geçen olayları kendi cümleleri ile kaleme aldığı bir edebiyat türüdür.
- Türk edebiyatında Abidin Dino'nun *Kısa Hayat Öyküm*, Şevket Süreyya Aydemir'in *Suyu Arayan Adam*, Mina Urgan'ın *Bir Dinozorun Anıları*, Hasan Ali Yücel'in *Hayatım* adlı eserleri otobiyografi türünde yazılmıştır. Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu* ve Orhan Kemal'in *Baba Evi, Avare Yıllar* adlı romanları ise otobiyografik romanlardır.

Yazılı Sınav - 1

1. Aşağıda Tarık Buğra'nın *Siyah Kehribar* adlı romanından bir parça verilmiştir.

— Bana Türkiye'yi, dostluklarını, akrabalıklarını anlatmalısın. Anlat bunları, anlat, dedi. Yolculuğumuzun kalan saatlerinde ona Sultan Dağları'ndaki vadilerden, bu vadilerin hemen eteklerinden itibaren başlayan oviden, Tuz Gölü'nden, buğday tarlalarından, keçi sürülerinden, yaylalardan bahsettim. Ona her biri bir başka iklimin malı olan dağlardan, her biri bir başka devre ait olan yaşayışlardan, Garzen'den, Hatırlı'dan, Adana'dan, Sivas'tan ve İstanbul'dan bahsettim; arkadaşlıklarımı, çocukluğumu, Kur'an'ın ışığıyla teşekkül eden büyüklerimi anlattım, Yunus Emre'yi, Mevlâna'yı ve Köroğlu ve Nasreddin Hoca'yı anlattım.

Bu parçada millî ve manevî değerlerimizden hangisi öne çıkmaktadır? Yazınız.

Yurt sevgisi, ülke sevgisi, millet sevgisi, din sevgisi, ülkenin yetiştirdiği ender sanatçılara sevgi...

2. Eski elbiselerinden birini gazla temizleyip ütöletmiş, kunduralarından birine pençe vurdurarak bir dolaba saklamıştı. Bu, onun yalnız Şevket'i görmeye gideceği günlere mahsus yabanlık kıyafeti idi. Hapishane memurlarının nedense oğlunun hatırını saydıklarını, ona arkadaşlarından başka türlü muamele ettiklerini görüyordu. Perişan bir kılıkla hapishaneye giderek onu küçük düşürmekte mana yoktu. Şevket hapse girince evdeki altı kişinin geçinmesi Ali Rıza Bey'in otuz buçuk liradan ibaret olan tekaüt aylığına kalmıştı. Kızlardan hiç olmazsa birine, nasıl olursa olsun bir koca bulmak için yalvarıyordu.

Metinden hareketle metnin anlatıcısını ve bakış açısını yazınız.

3. tekil kişili anlatım ve hâkim (ilahi-tanrısal) bakış açısı

3. Aşağıda verilen cümlelerdeki yazım yanlışlarını bulup bunların doğrularını yanlarına yazınız.

Dönüp de bir bakıyorsunuz herşey geride kalmış.	<i>her şey</i>
TDK'nın son değişikliklerine henüz bakmadım.	<i>TDK'nın</i>
Bir akşam üzeri bütün Dikili ayağa kalktı.	<i>akşamüzeri</i>

Kardeşinin işyeri buraya 2 km uzaklıktaymış.	<i>işyeri</i>
Varlık dergisinin Mart sayısını da ancak bugün okudum.	<i>mart</i>

4. Bu parçada yay ayrıçlarla boş bırakılan yerlere hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

O, yalnız dinler yahut dinlemeksizin susardı. Nihayet sokağın başına gelince uşak (:) (") Eh (,) artık buradan gidersiniz (!) (") derdi. Ahmet Cemil hafif bir selamla ayrılır, titreyerek anahtar sokar, çamurlu lastikleriyle paltosunu hemen taşığa atar (.) odasına çıkar, ıslak esvaplarını öteye beriye iştirir, hayatta kendisine mukadder tek dinlenecek yeri olan yatağına girer.

5. Düdüğün uzun ve keskin bir akisle havada çatlayan sesi, güvertede üst üste, tıklım tıklım yatan binlerce asker başını kımıldatarak boşlukta salladı ve bir cami halkını secdeden kaldırır gibi çoğunu bir anda yerlerinden oynattı.

Aşağıdaki tabloya bu parçadan hareketle birer örnek yazınız.

Ünsüz sertleşmesi	Ünsüz yumuşaması	
<i>Keskin, boşlukta, oynattı</i>	<i>Düdüğün, çoğunu</i>	
Ünlü düşmesi	Ulama	Kaynaştırma ünsüzü
<i>Akisle, oynattı</i>	<i>Düdüğün uzun Bir akisle, Üst üste Bir anda Yerlerinden oynattı</i>	<i>Çatlayan, başını, halkını, çoğunu, yerlerinden</i>

6. Çerviakov General'e kuşkuyla bakarak "Unutmuş! Ama gözleri sinsi sinsi parlıyor, benimle konuşmak bile istemiyor! Aksırmanın çok doğal bir şey olduğunu söylemeliydin ona. Yoksa kasten tükürdüğümü sanabilir. Şimdi değilse bile sonradan böyle gelir aklına. Oysa hiç istemeden oldu." diye düşündü.

Bu parçanın anlatımında kullanılan teknik nedir, açıklayınız.

Üçüncü kişi ağızından kahramanın kafasından geçenleri okura yansıtığı için iç çözümleme tekniğinden yararlanılmıştır.

7. Ey parlak ay! Işığın saç, yolcuların gözüne;
O yerdeki kötü gece gizlemiştir mezarım.
Ey yolcular! Beni sorun, milletimin özüne;
O gündeki bir zelzele düzlemiştir mezarım.

Aşağıdakileri bu dizelere göre cevaplayınız.

Nazım birimi:	<i>Dörtlük</i>
Uyağı:	<i>"-öz" tam uyak, "-z" yarım uyak</i>
Redifi:	<i>"-üne" ve "-lemiştir mezarım"</i>
Uyak düzeni:	<i>"abab" çapraz uyak</i>
Ölçüsü:	<i>15'li hece ölçüsü</i>

8. **Aşağıdaki boşluklara romanla ilgili edebiyatımızdaki ilkleri ve yazarları yazınız.**

İlk köy konulu roman ve yazarı:	<i>Karabibik Nabizade Nazım</i>
İlk tarihî roman ve yazarı:	<i>Cezmi Namık Kemal</i>
İlk yerli roman ve yazarı:	<i>Taaşuk-ı Talat ve Fitnat Şemsettin Sami</i>
İlk çeviri roman ve yazarı:	<i>Telemak Yusuf Kamil Paşa (Fenelon'dan)</i>
İlk realist roman ve yazarı:	<i>Araba Sevdası Recaizade Mahmut Ekrem</i>

9. **Bu iki metnin benzeyen özelliklerini yazınız.**

I. Metin

Tam bu sırada bir de baktım ki muhtar uyukluyor. Mehmet Ali elindeki çakı ile bir söğüt dalını yontuyor. Salih Ağa, ta uzakta yamaçta, otlayan davarlarını gözetliyor. Yalnız, Bekir Çavuş biraz dikkat eder gibi göründü:

— Efendi, tekrar savaş olacak mı? dedi.

— Olmaktadır, dedim. İştinmediniz mi? Mustafa Kemal isminde bir büyük adam, bir büyük kumandan, İstanbul'dan çıktı, Anadolu'ya geçti. Erzurum'da, Sivas'ta milleti başına topladı. "Hükümet, devlet görevini yapmıyor. Biz kendi kendimizi koruyacağız. Düşmana karşı koyacağız," dedi. Şimdi, onun adamları taraf taraf Yunanlılarla, Fransızlarla dövüşüyor. Hepsi öyle kahraman kişiler ki...

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yaban

II. Metin

NENE: Kurban olayım, sağ dönün!

(K. Hasan çıkar. Zühre koşar, kapıyı kapar, kol demirini indirir, sırtını kapıya yaslar.)

ZÜHRE: Niyedir bu yamanlık nene?

NENE: Bizden biri Çolakgillerden birini vurdu. Çolakgillerden biri de bizden birini. Böylece sürüp geldi bu kin bugüne.

ZÜHRE: Böyle de gidecek midir?

K. GELİN: Gitmesin olur mu? (Bebesini gösterir.) Yoksa nasıl bakarız oğlumun yüzüne?

NENE: Küçük gelin, ak sütle büyüt bebene. Kara kinle değil. (Yoğun silah sesleri duyulur.)

Turgut Özakman, Töre

Her ikisi de sanatsal (edebî) metindir.

Her ikisi de olay çevresinde gelişen metindir.

Her ikisinde de diyalog vardır.

Her ikisinde de öyküleme ve betimleme vardır.

10. Kartaca-Roma Savaşı'nın sonunda Roma ordusu galip gelir. Roma komutanı büyük bir törenle Kartaca'ya girer. Tam bu sırada bir kadın: "Komutanı görmek istiyorum!" diye bağırır. Muhafızlar onu uzaklaştırmaya çalışırken komutan: "Buraya getirin onu!" diye emir verir. Kadın komutanın yanına getirilir. Komutan, kadına isteğini sorar. Kadın, orada bulunan askerlerden birini işaret ederek: "Bu askeriniz savaş sırasında çocuklarımın elindeki son mısır ekmeği dilimini ellerinden alarak yedi ve çocuklarımın ölümüne neden oldu. Bu askerin cezalandırılmasını istiyorum." der. Komutan: "Bak, der, yalan söylüyorsan ölürsün." Kadın iddiasında ısrar edince komutan kılıcını çeker, askerin karnını yarar ve kadına dönüp haklıymışsın." der.

Yukarıdaki metinde geçen kahramanları ve kahramanların özelliklerini yazınız.

Roma Komutanı: Bir karakter örneğidir. Savaşta galip gelmiş bir liderdir. Kadına söz hakkı vermesi ve isteğini sorması halkına olan sorumluluğunun bilincinde olduğunu gösterir. Kendince adaletli olmayı ister ama yöntemi tartışılır. Çünkü kanıt olmadan ceza vermeye kalkışır.

Kadın: Bir karakter örneğidir. Hakkını aramayı bilen, gözü pek bir kişiliktir. Haklı olduğunu düşündüğü konuda ısrarcıdır.

Yazılı Sınav - 2

1, 2 ve 3. soruları bu metne göre cevaplayınız.

Eve dönerken uzaklardan trenin düdüğünü duydum. Kulaklarım o kadar rüzgârın dedikleriyle, uzak dalgaların çağılayan ahenğiyle meşguldü ki hayatın gündelik hakikatlerine davet eden bu düdüğ içimde bir şey yırttı. Saffet'i almak için istasyona yetişmek imkânı kalmamıştı. Fakat o, eve gelir de beni bulamazsa arkamdan gelecekti. Oynak, şeffaf, uçan kar tozları arasında Saffet'in şişman gölgesini arayarak geliyordum. Eve yaklaşıken iki aydan beri ilk defa dudaklarımda şarkı söylemek için kımıldayan bir şekil hissettim. Kapıyı Nesrin açtı ve sırttı.

— Yukarıdalar, dedi. Demek Saffet gelmiş, sobanın önünde ısınıyordu. Merdivenleri ikişer ikişer atlayarak çıktım, kapıyı ittim, girdim.

— Seni tembel, seni, diye başlamak istiyordum. Vücudumun soğuktan, sahradan topladığı bütün kudretle kalbim çarpıtı, kapıya dayandım kaldım.

Azize'nin küçük yüzü gömülmüş gibi duran kocaman kürkünü çıkarmak için eğilmişti. Kalpağında, henüz çıkarmadığı asker paltosunun kürklerinde hatta kirpiklerinde karlar toplanmıştı. Evvela beni o gördü, beyazlanmış kirpiklerinin arkasında sarı gözleri parladı zannettim. Azize bir kolu çıkmış, bir kolu kürkte üzerime atıldı:

— Seni hıyanet seni, haber vermeden kaçarsın ha, biz seni işte böyle buluruz.

— Saffet'ten mi haber aldınız?

Halide Edip Adıvar, *Kalp Ağrısı*

1. Bu metinde kullanılan anlatım tekniklerini ve biçimlerini yazınız.

Diyalog, anlatma tekniği ve öyküleme, betimleme anlatım biçimi

2. Bu metindeki anlatıcı ve bakış açısını yazınız.

Birinci kişili anlatım, kahraman bakış açısı

3. Bu metinde altı çizili sözcüklerin anlamlarını yazınız.

Hakikat: gerçek

Sahra: çöl

Kudret: bir işi yapabilme, bir direnmeyi yenme gücü

Kalpak: kesik koni biçiminde deri, kürk veya kumaştan yapılmış başlık

Hıyanet: hainlik yapma

4. Kuyucaklı Yusuf, okuduğum Türk Romanları içinde ayrıntıların en mükemmel, en ustaca kullanıldığı romanlardan biri. Sabahattin Ali de inanılmaz bir gözlem gücü, inanılmaz bir bellek var; Kuyucaklı Yusuf'ta çizdiği dünyanın böylesine renkli, sıcak ve inandırıcı olması, bence büyük ölçüde yaşantısından gelen gözlemlere, ayrıntılara bağlı. O pek önemsizmiş gibi görünen küçük küçük ayrıntılar, romana tam bir somutluk kazandırıyor; birden bire kendinizi anlatılan kasabada, olayların ve insanların arasında buluyorsunuz; romanda ki dünya, sanki romanın çerçevesini kırıp dışarıya fırlıyor, sizin dünyanıza karışıyor.

Bu parçadaki yazımı yanlış sözcükleri bulup aşağıya doğrularını yazınız.

Romanları-romanları

Ali de-Ali'de

birden bire-birdenbire

bulu veriyorsunuz-buluveriyorsunuz

romanda ki-romandaki

5. Genç kadın ( ) İstanbul'u tanıdıkça Mümtaz'a hak veriyordu. Bir gün ona ( ) ( ) Kuzum, senin yaşın bu kadar genç. Öyle olduğu hâlde bütün bu eski şeyleri nerden seviyorsun ( ) diye sordu. Mümtaz o zaman ona İhsan Ağabeyi anlattı. Gençliğinde Paris'te Jaures'in peşinden bir zamanlar nasıl ayrılmadığını, sonra Balkan Harbi içinde İstanbul'a dönüşünde birdenbire nasıl değiştiğini ( ) nasıl kendi hayatımızın kaynakları etrafında dolaştığını, anları şahsî bir tecrübe gibi yaşamaktan nasıl bıkmadığını söyledi.

Bu parçada yay ayrıçlarla boş bırakılan yerlere hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

(,) (:) (-) (,) (,)

6. Nastasya da çıkıp odada yalnız kalır kalmaz hasta, üzerindeki yorganı fırlatıp attı ve hemen yataktan kalktı. İçini yakıp kavuran bir sabırsızlıkla beklemişti herkesin çıkıp gitmesini, bir an önce işe girişmek istiyordu.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki tabloya birer sözcük yazınız.

Ek-fiil almış sözcük	<i>beklemişti, istiyordu</i> _ _
Ayrılma durum eki almış sözcük	<i>yataktan</i> _ _ _ _ _
İlgi eki almış sözcük	<i>herkesin</i> _ _ _ _ _
Belirtme durum eki almış sözcük	<i>gitmesini</i> _ _ _ _ _
Gövdeden türemiş sözcük	<i>fırlatıp, sabırsızlıkla, girişmek</i>

7. Senden aldım bu feryadı
Bu imiş dünyanın tadı
Anılmazdı Veysel adı
O sana âşık olmasa

Aşağıdakileri bu dizelere göre cevaplayınız.

Nazım birimi: Dörtlük
Uyağı: "adı" zengin uyak
Redifi: yok
Uyak düzeni: "aaab" düz uyak
Ölçüsü: 8'li hece ölçüsü

8. **Bu eserlerin karşılıklarını yazarlarını yazınız.**

Çalıkluşu: Reşat Nuri Güntekin
Kıralık Konak: Yakup Kadri Karaosmanoğlu
Ateşten Gömlek: Halide Edip Adivar
Bugünün Saraylısı: Refik Halit Karay
Kürk Mantolu Madonna: Sabahattin Ali

9. Köy Kurulunun aldığı kararla köyün ortasından küçük bir bölüm, Kurulun ikinci üyesi Hacı'ya satılır. Bunda Kaymakamlıktan gelen emir doğrultusunda şehirde yapılacak heykele yardım kampanyasının rolü büyüktür. Yapılacak heykel için köylerden de para toplayan hükümet, Karataş köyüne de bu arzusunu iletir. Muhtar, hükümete rezil olmak kaygısıyla paranın yarısını bu satılan yerden, diğer yarısını da köylüden karşılamayı düşünür. Köylüden toplanan para "salma" olarak adlandırılır. Herkes kendi gelirine göre belli bir miktar para yardımı yapar. Bayram'ın maddi durumunun iyi olduğunu düşünen muhtar, onun birinci boydan salma vermesini ister. O, buna ses çıkarmaz ama Hacı'nın aldığı toprak parçasına tepki gösterir. Çünkü satılan yer kendi evinin önüdür ve Hacı'nın evinin atıklarının kendi evinin önünde toplanacağını düşünür. Hacı vakit kaybetmeden temel kazmaya başlar. Toprağı kazdığı ilk gün İrazca dışarı çıkar ve Hacı ile tartışır. İrazca'nın tepkisini gören Hacı bunun kolay olmayacağını farkına varır. İrazca'nın tüm engellemelerine karşın temel iyice kazılır. Temelin kazıldığı akşam İrazca, Haçça ve Ahmet temeli taşla doldururlar. Ertesi gün temelin doldurulduğunu gördüğünde küfürler etmeye başlayan Hacı'ya, İrazca buraya ev yaptırmayacağını söyler. Bayram ise anası İrazca'dan aldığı direktifler doğrultusunda sessiz kalır ve etrafına ev işiyle annesinin ilgilendiğini dile getirir. Hacı, ev işinde muhtarın desteğini arkasına almıştır. Muhtar, Hacı'ya yaptığı her işin arkasında kendisinin olduğunu söyler. Karataş köyünü Kaymakam'ın ziyaret edeceği haberi muhtarı telaşlandırır. Muhtar, Kaymakam için günlerce

hazırlık yaptırır. Kaymakam için kuzu bile ayarlar. Kuzuyu, Hacı'ya verdiği talimatla Bayram'ın hayvanlarının arasından çaldırır.

Yukarıdaki metnin yapı unsurlarından kişi, yer ve zamanı inceleyiniz.

Kişi: Hacı, Muhtar, İrazca, Haçça, Ahmet, Bayram, Köylüler, Kaymakam
Yer: Karataş köyü, Muhtarın evi
Zaman: Toprağı kazdığı ilk gün, Temelin kazıldığı akşam, Ertesi gün

10. Türk edebiyatının önemli kalemlerinden biri olan Nezihe Meriç'in *Keklik Türküsü* adlı öyküsünde çok beğendiğim iki cümle vardır: "İnsanın evi çok güzel olmayabilir diye düşünürdü. Ama evine giden yol, illa güzel bir yol olmalıdır." Elbette "yol" ve "hayat" birbirine çok yakıştırılan iki kavram: Kişi, ancak bir yola girdiği zaman anlamıyor mu "yolda" olduğunu? Yani hayatta...

Arka kapak yazısına bakarsanız Selim Bektaş'ın ikinci romanı ve *Diğer Kutsal Şeyler* de bir "yol romanı" olarak sunuluyor okuruna. "Yolun sonunda her zaman ışık olmak zorunda değil. Bazen yol başladığı yere döner." denilerek tanıtılan bir roman bu.

Bu parçanın alındığı metin türü nedir, bu türe ait dört (4) özellik yazınız.

Metin türü: Eleştiri

- Eleştiri düşünsel bir planda yazılır.
- Eleştiride konu, yazının sonuna kadar değerlendirilmekte olan yazar veya esere bağlı kalmalıdır.
- Eleştirmen, eleştirisinde belirttiği iyi veya kötü gibi kavramları eserden aldığı örneklerle desteklemelidir.
- Yazar eleştirisinde nesnel olmalı, özel ifadelerden kaçınmalıdır.
- Dilinin açık ve yalın olması gerekir.
- Eleştiriyi okuyuculara okutacak olan yazarın konuyu ele alışı, kendi düşünceleri ile yorumlayışı ve anlatımda kullandığı üslubudur.
- Eleştirisi yapılacak eser bütün boyutlarıyla ele alınmalı ve bunun yanında kendi türü içerisindeki bilimsel, toplumsal ve sanatsal yere oturtulmalıdır.

Yazılı Sınav - 3

1, 2 ve 3. soruları bu metne göre cevaplayınız.

Birkaç dakika sonra, kalabalığa umutsuz bir bakış yönelten Quasimodo daha iç sızlatan bir sesle tekrarladı.

–Su!

Herkes gülmeye başladı.

–Al bunu iç! diye haykırdı çamura batırdığı süngeri kamburun yüzüne fırlatan Robin Poussepain.

(...)

Bir kadın başına taş fırlattı:

–Bu sana bizi gece yarısı lanet çanıyla uyandırmanın ne demek olduğunu öğretecek!

–Söylesene evlat, diye hırladı koltuk değneğini ona uzatmaya çalışan bir topal, Notre-Dame’in kulelerinin tepesinden bize felaketler yağdırmaya devam edecek misin?

(...)

–Biraz su! diye tekrarladı soluk soluğa kalan Quasimodo.

Yanında boynuzları yıldızlı beyaz bir keçi bulunan kızın elinde bir tef vardı.

Quasimodo’nun gözleri parladı. Bu, dün gece kaçırmaya çalıştığı Çingene kızıydı, şu anda çektiği cezanın nedeninin o kargaşa olduğunu belli belirsiz sezebiliyordu; aslında yanılıyordu, çünkü sağır olması ve bir sağır tarafından yargılanmasından dolayı cezalandırılmıştı. Onun da intikamını almaya geldiğinden diğerleri gibi kendisine bir darbe indireceğinden emindi.

Victor HUGO, Notre Dame’ın Kamburu

1. **Bu metnin alındığı türün adı nedir, bu türün dört (4) özelliğini yazınız.**

Türün adı: Roman

Roman Türünün Özellikleri

- Yaşanmış ya da yaşanması olası olaylar anlatılır.
- Romandaki gerçeklik kurgusal bir gerçekliktir.
- Olay, zaman, mekân (yer) ve kişi yapı unsurlarıdır.
- Üç farklı bakış açısı (gözlemci, kahraman, hâkim) bulunmaktadır.
- Eserlerde genellikle gözlem ön plandadır.
- Eserde yer alan kahramanlar, karakter ile tip olarak ikiye ayrılır ve kahramanlar tüm yönleriyle anlatılır.
- Mekânların ayrıntılı betimlemesi yapılır.
- Konularına göre farklı roman çeşitleri (serüven, sosyal, tarihî, polisiye vb.) bulunmaktadır.

2. **Bu metindeki anlatıcı ve bakış açısını yazınız.**

3. kişili anlatıcı ve hâkim bakış açısı

3. **Bu parçadaki anlatım biçimlerini ve teknikleri yazınız.**

Diyalog, anlatma tekniği ve öyküleme, betimleme anlatım biçimi

4. **Konuşalım ( ) Ne demek istediğinizi anlıyorum fakat yine de size soracağım.**

( ) Çarpık resimden ne kastediyorsunuz ( )

Şöyle cevap verdiğinizi farz ediyorum ( )

( ) Sizin modern dediğiniz resim. Adı ister kübist ister fütürist ister sürrealist olsun. Bunların hepsinde bir renk ve çizgi sarhoşluğu var. Topuna birden çarpık resim diyelim.

Bu parçada yay ayraçlarla boş bırakılan yerlere hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

(.) (–) (?) (:) (–)

5. — Kimbilir, nesi vardır? Sünbül Sinan şimdi onun ruhunda konuşuyor, ona büyük sükûnetler vaadediyor. Hiçbir şey yapamazsa, hayattan öteyi onun için süslüyor. Herşeyi bırak, bu insan ıztırabı, iltica ve ümitsizlik burayı kutsileştirmeye kâfi gelmez mi sanırsın? Dönüp caminin önüne geldiği zaman, kadının kısık gözlerinde, harap yüzünde ümide benzer birşey parlıyordu. Orada da durup biraz dua etti.

Bu parçadaki yazımı yanlış sözcükleri bulup aşağıya doğrularını yazınız.

Kimbilir-Kim bilir, vaadediyor-vadediyor,

Herşey-Her şey, ıztırabı-ızdırabı, birşey-bir şey

6. Hoyrattır bu akşamüstüler daima.
Gün saltanatıyla gitti mi bir defa
Yalnızlığımızla doldurup her yeri
Bir renk çiğliği içinde bahçemizden,
Bir el çıkarmaya başlar bohçamızdan
Lavanta çiçeği kokan kederleri;
Hoyrattır bu akşamüstüler daima.

Aşağıdaki tabloda yer alan ses olaylarına bu şiirden birer örnek yazınız.

Ünsüz yumuşaması:	<i>yalnızlığımızla, çiğliği, çiçeği</i>
Ünsüz sertleşmesi:	<i>hoyrattır</i>
Ünlü düşmesi:	<i>saltanatıyla, yalnızlığımızla</i>
Kaynaştırma ünsüzü:	<i>saltanatıyla, çıkarmaya, içinde</i>
Ulama:	<i>bir el</i>

7. Denize açıldığından beri güneş üçüncü kez yükselmeye başlarken balık dönmeye, kayığın çevresinde daireler çizmeye başladı. Önce ipin eğrisinden balığın döndüğünü hemen anlayamamıştı ama umduğundan erkendi. İpte hafif bir gevşeme hissetmişti, sağ eliyle usul usul çekmeye başladı. Her zaman olduğu gibi önce gerilmiş fakat koptu kopacak bir durumdayken birden gelmeye başlamıştı. İpi omzundan aşırarak hızla çekmeye koyuldu. İki elini birden uyumlu bir biçimde yaylandırarak vücudu ve ayaklarıyla mümkün olduğu kadar ip çekiyordu. Kendi gibi yaşlı kolları ve omuzları da ellerinin hareketine uyarak aynı biçimde yaylanıyordu.

Bu metni kahraman bakış açısıyla tekrar yazınız.

Denize açıldığımdan beri güneş üçüncü kez yükselmeye başlarken balık dönmeye, kayığın çevresinde daireler çizmeye başladı. Önce ipin eğrisinden balığın döndüğünü hemen anlayamamıştım ama umduğumdan erkendi. İpte hafif bir gevşeme hissetmiştim, sağ eliyle usul usul çekmeye başladım. Her zaman olduğu gibi önce gerilmiş fakat koptu kopacak bir durumdayken birden gelmeye başlamıştı. İpi omzundan aşırarak hızla çekmeye koyuldum. İki elimi birden uyumlu bir biçimde yaylandırarak vücudum ve ayaklarımla mümkün olduğu kadar ip çekiyordum. Kendim gibi yaşlı kollarım ve omuzlarım da ellerimin hareketine uyarak aynı biçimde yaylanıyordu.

8. Otobiyografinizi yazınız.

9. Bu eserlerin karşlarına yazarlarını yazınız.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu: *Peyami Safa*
Küçük Ağa: *Tarik Buğra*
Devlet Ana: *Kemal Tahir*
Bereketli Topraklar Üzerinde: *Orhan Kemal*
İnce Memed: *Yaşar Kemal*

- 10.

Münekkit

Bir mühendisi, bir şâiri, bir doktoru hatta ismini bile ömrünüzde işitmediğiniz herhangi bir mesleğe mensup birini, hiç anlamadığınız bir işinden dolayı beğenir gibi olunuz. Derhâl bütün faziletler sizindir: Hayırseversiniz, zekisiniz, sevimlisiniz, terbiyelisiniz; ilminize, irfanınıza hiç diyecek yok! Ağzınızdan düşürüverdiğiniz küçük ve mürai bir övmeğe karşılık sırtınıza geçirilen tantanalı altın hilati bir an içinde kaybetmemek ve yağmur altında bir çıplak gülünçlüğüne düşmemek istiyorsanız, sakın sözünüze en ufak bir ihtiyat kaydının gölgesini düşürmeyiniz.

İşte rahat yaşamanın düsturu! Hâlbuki her fikir otlığından, topal ve yaralı bir hayvan gibi, sopayla taşla tekmeyle uzaklaştırılan münekkit, hakikatte, insan zekâsının en tesirli hizmetkârlarından biridir. Gelecek şafaklara doğru yürüyen kafilenin tâ önünde, ümidin bayraklarını dalgalandıran onun koludur

Ahmet Haşim

Bu metnin alındığı türün adı nedir? Bu türde yazılmış dört (4) eser yazınız.

Bu metnin alındığı tür eleştiridir.
Tahrib-i Harabat, Takip, Demdeme, Kavgalarım, Hayat ve Kitaplar,
Millî Edebiyat Meselesi ve Cenap Bey'le Münakaşalarım